

" ...

I. İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ :

Dava dilekçesinde ileri sürülen iptal nedenleri aynen şöyledir :

"1) TBMM Genel Kurulunun 21.3.1992 tarihli 57 nci birleşiminde Kültür Bakanlığı Bütçesinin tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasıyla bölümlerine geçilmesine dair işlem usulüne uygun olarak oya sunulmuş ve adı geçen bütçe tasarısı reddedilmiştir. . . Bakanlık ve Daire Bütçeleriyle Katma Bütçeler hakkında tümü üzerinde görüşme yapılması yalnızca bir İçtüzük gereği olmakla kalmamıştır; ayrıca Anayasanın 162 nci maddesinin 4 ncü fıkrasına göre bir Anayasa emridir.

2) 21.3.1992 tarihindeki Kültür Bakanlığı Bütçesinin bölümlerine geçilmesine dair oylamaya yapılan SHP ve DYP Gruplarının ortak itirazının 23.3.1992 tarihli Başkanlık Divanı toplantısında görüşülmesi sırasında işaret oyunun 125 red ve 99 Kabul şeklinde belirttiği hiçbir şüpheyi yol açmayacak şekilde tesbit ve tescil edilmiştir. Ayrıca bu toplantıda alınan Başkanlığın sunuşları bölümünde Genel Kurula sunulan 17 sayılı kararda "Konuya ilişkin tutanaklara göre oturum Başkanlık Divanınca yapılan açık bir usulsüzlük görülmemekle birlikte" denilerek bu oylamada usulsüzlük olmadığı İçtüzüğün 13 ncü maddesi uyarınca teyit edilmektedir. . .

3) 21.3.1992 tarihinde RED edilen Kültür Bakanlığı Bütçe Tasarısı Anayasaya ve içtüzüğe göre düşmüştür. Bu işlem Anayasanın 96 ncı maddesine, İçtüzüğün 82, 115 ve 122/2 maddelerine hiçbir şüphe doğurmayacak şekilde uygun bir işlemdir; tamamlanmış ve bitmiş bir iştir. Bundan sonra Anayasamızın Geçici 6 ncı ve 95 nci maddelerinin buyruğuna göre işleyen İçtüzüğün 77 nci maddesinin yürütülmesi gerekmektedir. Ancak bu yapılmadığı gibi İçtüzüğün 77 nci maddesinde yer alan ". . . Reddedilmiş Kanun Tasarı ve ya Teklifleri Red tarihinden itibaren bir tam yıl geçmedikçe Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez" hükmüne rağmen sözü edilen düşmüş Bütçe Tasarısı RED tarihinden üç gün sonra 24.3.1992 tarihinde tekrar doğrudan Başkan tarafından Başkanlık Divanı kararına dayalı olarak Genel Kurula sunulmuştur. Başkanlık Divanının herhangi bir Kanun Tasarısını TBMM ye sunması hiç bir şekilde mümkün değildir.

Alınan karar doğrudan veya sonuçları itibariyle böyle bir durum yaratmıştır. Oysa Anayasanın 162 nci maddesi Bütçe tasarılarını TBMM ye sunmaya yalnızca Bakanlar Kurulunu yetkili kılmıştır. Anayasanın 88. nci maddesi kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve Milletvekillerini yetkili kılmış, Başkanlık Divanına böyle bir yetki vermemiştir. Başkanlık Divanı herhangi bir sebep ve bahane ile sonucu ve etkisi TBMM ye teklif sunma ve kanunlaştırma olarak ortaya çıkacak bir işlemi Anayasaya ve içtüzüğe göre yapamaz. Başkanlık Divanı reddedilmiş ve düşmüş bir tasarıyı hiçbir sebeple inceleme konusu da yapamaz. Nitekim ne Anayasada verilmiş bir görev vardır ne de İçtüzüğün 13 ncü maddesinde sayılan görevler arasında böyle bir yetki bulunmaktadır. Kaldı ki İçtüzükte reddedilmiş bir metni görüşme görevi bulunsaydı bile bu durum Anayasanın açık hükümlerine aykırı düşerdi. Anayasamızın 6 ncı maddesi egemenliğin yetkili organları eliyle kullanılmasını; hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağını amirdir. Yetkisiz organ eliyle hukuken geçersiz bir kararla TBMM Genel Kuruluna ikinci defa sunulan RED edilmiş Kültür Bakanlığı Bütçe Tasarısı yukarıdaki sebeplerden ötürü hukuken geçersiz ve yok sayılmalıdır.

4) Başkanlık Divanının RED edilmiş ve düşmüş tasarıyı dolaylı yollardan yeniden oylatması teklifi Genel Kurulun 24.3.1992 tarihli oturumunda görüşmesiz oylanarak kabul edilmiştir. Genel Kurulun bu karar Anayasanın 6, 11, 88, 95, 162/4 maddelerine ve İçtüzüğün 13, 14, 43, 50, 52, 53, 73, 74, 75, 77, 82, 157 ve diğer ilgili hükümlerine aykırı olarak yeni bir İçtüzük kuralı ihdası niteliğindedir. Yüksek Mahkemenizin İçtüzük kuralı ihdası niteliğinde olan çok sayıda TBMM kararlarını inceleyerek bir karara vardığı, bilinmektedir. Divanın İçtüzük metni etkisi ve sonucunu doğuracak bir teklifte bulunmaya yetkisi olmadığı gibi TBMM de Anayasada belirtilen esaslara aykırı İçtüzük yapamaz.

5) ihdas niteliğindeki yeni İçtüzük kuralı aynı birleşimin aynı oturumunda hemen uygulanıp, hukuken geçersiz olan ve yok sayılması gereken bir metin hakkında görevsiz ve yetkisiz Başkanlık divanının RED edilmiş eski teklifini oturum Başkanı görüşmesiz oylatmış ve Genel Kurul bu oylamada iradesini kabul şeklinde belirlemiştir. Bu oylamanın sonucuyla 21.3.1992 tarihli oylama yani TBMM'nin RED kararının ortadan kaldırıldığı farz ve kabul edilmektedir. Oysa Başkanlık Divanı 17 Sayılı karar ile 21.3.1992 tarihli RED kararının oylanmasında usulsüzlük olmadığını da tesbit ve tescil etmiştir. Kanun koyucunun Kültür Bakanlığı Bütçe tasarısı metni hakkında Anayasaya uygun ama birbirine zıt (biri RED diğeri KABUL) iki karar aynı anda veya peşi peşine alması mümkün ve hukuki değildir. Ayrıca böyle iki zıt karar konusunda yürütme ve yargının tutumları da belirsiz olacaktır. TBMM'nin 24.3.1992 tarihli Kültür Bakanlığı Bütçesinin yeniden oylanması işlemi Anayasanın 6, 11, 88, 95, 162/4 maddelerine ve İçtüzüğün 13, 14, 43, 50, 52, 53, 73, 74, 75, 77, 82, 157 maddelerine aykırıdır ve iptali gereklidir.

6) Savımıza göre Kültür Bakanlığı 1992 Mali Yılı Bütçesi Anayasaya aykırı olarak olduğundan hukuken geçersiz olduğu ve yok sayılması gerekeceği nedeni ile Kültür Bakanlığı olmayan bir Bütçeyi harcama durumuna düşmüştür. Bu durum Anayasanın 161/1 maddesindeki Devlet harcamalarının yıllık bütçe ile yapılacağı amir hükmüne aykırıdır. Ayrıca Anayasanın 160 ncı maddesine göre bütçelerle verilen ödenek harcanabilecek miktarın sınırını gösterdiğinden hukuken olmayan herhangi bir bütçenin sınırın da tarif edilemeyeceğine göre bu durumda Kültür Bakanlığının harcama sınırın sıfır Türk lirasıdır. Diğer bir ifadeyle Kültür Bakanlığının harcamaları Anayasal değildir.

Sonuç ve Talep :

1) Anayasamız, 88 nci maddesiyle Kanunların görüşülmesini genel olarak kendi yapacağı içtüzüğe; 95 nci maddesiyle de genel çalışma esaslarının düzenlenmesini gene kendi yapacağı içtüzüğe bırakmakla birlikte, Bütçe Kanun Tasarılarının teklif edilmesi, Komisyon ve Genel Kurulda görüşülmesi ve karara bağlanması ile ilgili temel hükümleri içtüzüğe bırakmayarak açıkça kendisi belirlemiştir. Hatta milletvekillerinin görüşmelerdeki hak ve yetkilerini bile Anayasada sınırlamıştır. Gene Anayasamız, Bütçe Tasarılarının inceleneceği Komisyonun üye sayısını, siyasi grupların temsilini ve inceleme süresini açıkça belirleyerek içtüzüğe ve Genel hükümlere bırakmamıştır. Ancak bu açık hükümlerin dışında kalan bazı İçtüzük hükümleri de değer ve etki itibarıyla Anayasa hükmü gibi sayılabilmelidir. Nitekim 1961 Anayasanın 92 nci maddesinde kanunların kabulü ve reddi ve reddedilen tasarının veya teklifin düşeceği açıkça yazılı olmasına karşın 1982 Anayasası Kanunların teklif edilmesi, görüşülmesi ve kabulü konularının tümünü 88 nci maddede hükme bağlayıp görüşülme esas ve usullerini içtüzüğe bırakmıştır. Bu durumda İçtüzüğün Anayasa hükmü değer ve etkisinde olan hükümlerine aykırılığın Anayasaya aykırılık sayılması düşünülebilir. Bu sav kabul edilmediği takdirde kanunların yapılmasında Anayasaya aykırılık denetimi Anayasada yer alan

bazı istisnai hükümler hariç yapılamaz hale gelir. Kanun koyucunun Anayasada böyle bir gediği bulunduracağını varsaymak muhaldir.

2) Anayasamızda tekriri müzakere, ikinci görüşme, iki veya daha çok sayıda oylama teşrii tefsir kurumları yoktur. Divan kararında sözü edilen "herhangi bir itirazın oylama üzerinde yaratacağı kuşku" varit olmadığına göre ve Bütçe Taşanları ile Kesin Hesap Kanun Tasarının Genel Kurulda beraber görüşülerek karara bağlanması gereğinin (Anayasa madde 164/2) ikinci oylamayı zorladığı yorumuyla işlem yapmaya Anayasamız hiçbir şekilde cevaz vermediğine göre ikinci defa oylama yapılarak sözü edilen bütçenin kabulü işlemi yersiz, gereksiz ve Anayasaya aykırıdır.

3) Başkanlık Divanı oylamanın tekrarı halinde de sonucun RED çıkması ihtimalini hesaba katar şekilde düşünüp görüşmediği ve karara varmadığı ve ayrıca SHP ve DYP Grup Başkanvekillerinin yaşanan gerçeklere ve hukuka tamamen aykırı olan dilekçesini . . . işleme koymakla tarafsızlık ilkesinden sapmıştır. Yüksek Mahkemenizin Esas Sayısı 1967/6, Karar Sayısı 1968/9 olan 27.2.1968 günlü kararında "Başkanlık Divanında herhangi bir partinin mutlak söz sahibi olması değil, Divanın tarafsızlık içinde çalışması ve tarafsızlığını koruyabilecek bir bünyede olması kuraldır" denilerek tarafsızlık ilkesinin ne denli gerekli ve etkili olduğunu belirtmesinin önemi bir kere daha ortaya çıkmıştır. Başka bir ifade ile Başkanlık Divanı hem kendi yetki ve görev sınırları dışına çıktığı gibi, tarafsız da davranmamıştır. Oylamanın niteliğinden, Genel Kurulda bulunmayan divan üyelerinin oya katılmalarından ve başkanın çekimser oy vermesinden de bu durum anlaşılmaktadır... Başkanlık Divanı, kanun ve Bütçe hazırlayıcı, teklif edici, değiştirici, kanun ve Anayasa yorumlayıcı, tekriri müzakere karar verici kurul olarak görev ifa edemez; Anayasa, Yasalar ve İçtüzüğün vermediği bir yetkiyi kullanamaz; yalnız OYLAMA VE SEÇİMLER'deki önemli bir sayısal yanlışlık hakkında görüşme yapabilir ve yol belirler; yasama organının, idari makamı sayılmakla Anayasanın 11 nci maddesine uymak zorundadır.

4) TBMM Genel Kurulu Anayasa'ya yasalara ve içtüzüğe uygun olarak hazırlanıp sunulmayan herhangi bir metni görüşemez, kanunlaştıramaz; kaynağını Anayasadan almayan hiçbir yetkiyi kullanamaz; bütçe taşanlarının hazırlanması görüşülmesi ve kanunlaşmasına ilişkin açık Anayasa hükümlerini gözardı edemez.

5) Yukarıda açıklanan olaylar, teshiller, sebepler ve gerekçelerle;

a) Resmi Gazetenin 29 Mart 1992 gün ve 21186 Sayılı Mükerrer nüshasında yayımlanan "1992 Mali Yılı Bütçe Kanunu"nın birinci maddesinin bağlı (A) işaretli cetvelinde gösterilen Kültür Bakanlığı kısmı ile bu kısmın unsurlarını ve açıklamaları içeren ve aynı Resmi Gazetenin 162-170 nci sayfalarında "KÜLTÜR BAKANLIĞI Daire : 26 Kurum : 00" Başlığı altında yer alan tüm bölüm ve her türlü alt bölümlerinin Anayasanın 6, 7, 11, 87, 88, 95, 161, 162, ve 163 ncü maddelerine aykırılığı veya uygun olmaması nedenleriyle ve Anayasanın 150 nci maddesi gereğince iptaline,

b) Yukarıda (a) Bölümünde iptali talep edilen konuyla bağlantılı olan ve TBMM Başkanlık Divanının 23 Mart 1992 tarihli toplantısında aldığı 17 Sayılı kararın Genel Kurulun 24 Mart 1992 tarih 60 inci birleşiminin birinci oturumunda oylanıp onaylanması suretiyle alınan TBMM kararının Anayasanın 6, 11, 88, 95, 162/4 maddelerine ve İçtüzüğün 13, 14, 43, 50, 52, 53, 73, 74, 75, 77,, 82, ve 157 nci maddelerine aykırı "Bir İçtüzük kuralı ihdası niteliğinde" olması bakımından Anayasanın 150 nci maddesi gereğince iptaline, karar verilmesini arz ve talep ederiz.""

Esas Sayısı: 1992/26
Karar Sayısı: 1992/48